

Kalevipoegin tekstikriittinen laitos

FR. K. KREUTZWALD *Kalevipoeg. Tekstikriitiline väljaanne ühes kommentaaride ja muude lisadega* I. Tallinn 1961. 511 s.

Viron tiedeakatemian kielen ja kirjallisuuden osaston toimesta ovat useat tutkijat viime vuosien aikana suorittaneet P. Aristen johdolla perusteellista ja monipuolista veljeskansamme kansalliseepokseen kohdistuvaa tutkimustyötä, jonka ensimmäisenä tuloksena esiteltävänä oleva teos on ilmestynyt. Teos on uusi tieteellisiä tarkoituksia palveleva Kalevipoegin painos, johon liittyy moninaisia tekstiä valaisevia viitteitä ja selityksiä. Tekstin pohjaksi on valittu viimeinen Kreutzwaldin itsensä painattama sanamuoto eepoksen kolmannelta (v. 1875 ilmestyneestä) painoksesta kuitenkin ortografialtaan korjattuna nykyajan vaatimuksia vastaavaksi. Eroavuudet on osoitettu kunkin sivun alaosaan sijoitettujen kommentaarien ensimmäisessä, »Parandused»-osassa. »Suletused»-osa sisältää oudohkojen sanojen merkitysten selvittelyjä ja monia viittauksia sanojen alkuperään (murteesta, kansanlaulusta tai Kreutzwaldin luomus). Selityksiä laadittaessa on pidetty silmällä myös sitä, että niiden avulla voitaisiin helpottaa eepoksen tulkittamista vierailla kielillä. »Alg-Kalevipojas»-osassa esitetään lopullisen laitoksen ja varhaisimman käsikirjoituksen (v:ltä 1853) vertailu, ja »Rahvaluules»-osassa osoitetaan ne säkeet, joilla on vastineensa kansanrunoissa, sananlaskuissa tai muissa puheenparissa, mutta jätetään kuitenkin ottamatta huomioon kielen ja oikeinkirjoituksen vähäiset eroavuudet. Kalevipoegin runotekstiin liittyvistä kommentaareista ei siis ole varhempi tekstihistoria suorastaan luettavissa; sellaisen aparaatin laatiminen suppeaan tilaan olisikin lähes ylivoimainen tehtävä, koska Kalevipoeg perustuu paljon suuremmassa määrässä suorasanaisiin lähteisiin ja sen laatijan vapaasti muotoa luovaan mielikuvitukseen kuin esim. Kalevala. Tämän puut-

teen — jos nyt tässä tapauksessa puutteesta voi puhuaakaan — vastapainona on selitysten monipuolisuus. Niiden avulla epäilemättä saa yksityiskohtaisen ja selvän käsityksen Kreutzwaldin käsistä lähteneestä eepoksen lopullisesta muodosta ja sen ensimmäisestä yhtenäisestä luonnoksesta, eepoksen eri aiheiden esiintymisestä kansanrunoudessa sekä arkaaisten ja murrepiirteiden oikeasta tai lähinnä oikeasta tulkittamisesta runoelman yhteydessä. Kaikilla näillä selvityksillä on itse runoelman edelleen jatkuvassa tutkimuksessa, kielitieteessä ja monilla muilla tieteenaloilla oma suuri merkityksensä.

Teoksen alkuun kirjoittamassaan laajhokossa johdannossa A. Annist selostaa Kalevipoegin syntyvaiheita, Kalevanpoikaa koskevaa kansanomaista aineistoa sekä eepoksen aatteellista ja taiteellista luonnetta ja vaikutusta. Hänen käsialaansa ovat myös teoksen lopussa Kalevipoegin eri runojen rakennetta sekä kansanomaista ja kirjallista taustaa valaisevat selitykset. Niiden lisäksi on vielä lyhyitä katsauksia eepoksen kieleen (J. Peegel), lopullisen laitoksen ja alkuluonnoksen väliin eroavuuksiin (E. Laugaste) ja kansanlaulujen osuuteen (V. Pino).

Työohjelman vielä julkaisemattomassa toisessa osassa on tarkoituksena antaa yksityiskohtainen selvitys niistä Kalevipoegin alkuluonnoksen sekä 1. ja 2. painoksen osista, jotka jäivät pois kolmannelta painoksesta, esitellä Kreutzwaldin käytettävissä olleet eepoksen lähteet sekä julkaista Kalevipoegin täydellinen sanasto ja bibliografia. Kaiken kaikkiaan valmistumassa on merkkiteos, joka saat-
taa Viron kansalliseepoksen tutkimuksen aivan uudelle tasolle.